

ФОРМУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ ТА КРИТЕРІЇВ КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті проаналізовані педагогічні умови формування компонентно-критеріальної структури розвитку креативності у майбутнього учителя музичного мистецтва. В результаті аналізу досліджень різних вчених подається визначення компонентів та критеріїв креативності де розглядаються їх основні підходи до їх вивчення.

Розглянуто та розкрито сутність, показники визначених компонентів, якими повинен володіти майбутній учитель музичного мистецтва: музично-творчий, мотиваційний, когнітивний, креативно-діяльнісний, описані показники кожного з них та розкрито здібності креативно-діялісного компоненту. Зроблені висновки щодо необхідності дослідження компонентів та критеріїв креативності учителів музичного мистецтва.

Саме в цей час відбуваються зміни в розвитку особистості, відбувається професійне її становлення. Сьогодні важливо, якою особистістю повинен бути учитель музичного мистецтва та розглядаються їх креативні можливості. Вказана основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя. Розглядається творчий потенціал особистості, як основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя музичного мистецтва і набуває пошук шляхів підготовки майбутнього фахівця до креативної діяльності.

Здійснюється аналіз дефініції «креативне музикування», вказує на важливу роль вивчення музичних дисциплін у навчанні майбутніх фахівців, та розглядає, що креативний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах є складним процесом.

Ключові слова: компоненти, критерії, креативність, учитель музичного мистецтва.

Building components and criterias of creativity in the future teachers of music

Annotation. In the article the pedagogical conditions of formation of the component-criterial structure of developing creativity in the future teacher of music are analyzed. As a result of researches different scientists the determination of components and criterias of creativity is given, where the main approaches to their studying are considered.

The essence, indexes of identifiable components, which should have a future teacher of music: musical-creative, motivational, cognitive, creative-activity are considered and revealed, their indexes are described and abilities of creative-active component are revealed. Conclusions of the necessity of researching the components and criterias of creativity the teachers of music are made.

At this time the changes in personality development and its professional formation occur. Today it is important what kind of person should be a teacher of music and their creative possibilities are considered. The main qualification characteristic of future teacher is pointed. The creative potential of individual is considered, as the main characteristic of future teacher of music and becomes finding ways to prepare future professional to the creative activity.

The analysis of the definition of «creative music» is implemented, points out the importance of studying music courses in training future professionals, and considers, that the creative development of future music teachers at teacher training colleges is a complex process.

Key words: components, criterion, creativity, a teacher of music.

Постановка проблеми. Сьогодні освіта потребує енергійних, професійно-креативних спеціалістів, здібних до творчої роботи зі школярами та дітьми дошкільних закладів. Розвиваюча навчальна діяльність студентів в педагогічних коледжах є місцем їх креативних розв'язань багатьох питань.

В умовах модернізації освіти творчий потенціал особистості розглядається як основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя. З огляду на це набуває пошук шляхів підготовки майбутнього фахівця здатним до креативної

діяльності. Адже вчитель музичного мистецтва є тією особистістю, на професійну діяльність якого покладено відповідальність за інтелектуальну, морально-естетичну, базисну підготовку підростаючого покоління.

Сьогоднішній спеціаліст – це висококваліфікована особистість, яка здатна до творчого мислення, вирішення проблем нестандартним шляхом, який діє самостійно, ініціативно.

Професія учителя музичного мистецтва в теперішній час вважається однією з складних яка

пов'язана з музикою і звичайно вона пов'язана з творчістю. З роками, з розвитком держави, змінюються вимоги до викладання занять з музики, але зв'язок з творчістю залишається незмінним. У процесі роботи з майбутніми фахівцями кожна нова невирішена проблема вимагає від педагога її оригінального, креативного вирішення.

Учитель музичного мистецтва в педагогічному коледжі повинен бути високоосвіченою особистістю з музичними здібностями. Такий учитель зможе успішно виконувати свою роботу, коли рівень його професійної підготовки буде адекватний вимогам, поставленим суспільством перед системою педагогічної освіти.

Аналіз попередніх досліджень. Проблемою дослідження компонентів та критеріїв креативності займалася значна кількість науковців. Важливий внесок у їх вивченні зробили видатні вчені та педагоги: В. Антонішина, Н. Добровольська, О. Дунаєва, О. Куцевол, Е. Лузик, А. Лук, Л. Мороз, Н. Орлова, Л. Петришин, В. Фрицюк. Чільне місце проблема компонентів та критеріїв креативності посідає в концепціях зарубіжних вчених: Дж.Гілфорда, Е.Торренса, які вказують, що не існує однозначного визначення компонентів та критеріїв креативності. Незважаючи на значний доробок вищезазначених науковців, відсутні дослідження з методики формування у майбутніх учителів музичного мистецтва компонентів та критеріїв креативності.

Мета статті – розглянути та розкрити компоненти, критерії креативності, якими повинен володіти учитель музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Вивчення музичних дисциплін відіграє важливу роль у навчанні майбутніх фахівців це: опанування теоретичними та практичними знаннями, розвиток музичного мислення, музичного слуху, відчуття, самовдосконалення, виконавської майстерності та інше. Для цього необхідно розвивати в них креативність, яка має свої компоненти та критерії. Наприклад, в своїх дослідженнях Л. Мороз виділяє в структурі креативності особистості такі компоненти: когнітивний, конативний, мотиваційний та діяльнісний [3].

Н. Міщенко критеріями оцінювання ефективності процесу формування професійної креативності майбутніх учителів початкової школи визначає мотиваційний (самопізнання творчого потенціалу), когнітивний (самовдосконалення творчого потенціалу), діяльнісний (самореалізація творчого потенціалу) [4].

Н. Орлова у своїх працях розглядає педагогічну готовність до виховної діяльності як інтегральну якість і виділяє в ній такі компоненти: мотиваційний, морально-орієнтаційний, змістово-операційний, емоційно-вольовий, оцінний, психофізіологічні [2, с. 13].

На наш погляд, креативні можливості майбутніх учителів музичного мистецтва складаються із: здібності до творчості, уміння творчо мислити і мати творчу мотивацію (рис.1). Так уміння творчо мислити визначає гнучкість і винахідливість в пошуку вирішення проблеми.

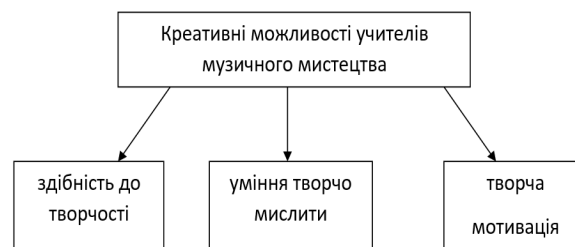

Рис. 1.

У контексті дослідження різних підходів до креативного музикування визначаємо, що цілеспрямоване, усвідомлене виявлення креативних можливостей у майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах розкриваються через такі компоненти як: мотиваційний, когнітивний, музично-творчий, та креативно-діяльнісний.

Мотиваційний компонент креативності – це активність, бажання особистості втілити в виконавську діяльність свій задум, дії якого направлені на реалізацію своєї мети.

Когнітивний компонент – це сукупність всіх знань комплексу навчальних дисциплін (педагогіки, психології, методики музичного виховання, теорії та історії музики та ін.), що є підставою для творчих завдань.

Музично-творчий компонент – це творчі здібності, якими повинен володіти студент і завдяки яким створювати новий творчий результат творчого завдання.

Креативно-діяльнісний компонент характеризується сукупністю педагогічних знань, умінь та навичок, які майбутні учителі музичного мистецтва використовують під час навчання у педагогічних коледжах, та на практиці в школі (гра на музичному інструменті, уміння підбирати акомпанемент, імпровізувати тощо).

Креативне музикування – це продуктивна музична діяльність, у якій кожен може проявляти свої творчі здібності: у грі на музичному інструменті, імпровізації, створенні музики, саме це розвиває творчу індивідуальність майбутнього фахівця, яка розкривається в неординарності, та створенні нового.

Н. Добровольська визначає такі критерії креативності майбутніх менеджерів невиробничої сфери: мотиваційно-ціннісний (спонукально-аксіологічний критерій), когнітивний (інформаційно-пізнавальний критерій), поведінковий (дієво-практичний критерій) [1].

На основі вивчених праць вчених, які досліджували компоненти та критерії креативності виділяємо наступні:

- мотиваційний критерій (проявляється зацікавленістю до творчої діяльності);
- когнітивний критерій (рисами якого є педагогічні знання студентів про умови та способи розвитку креативності в своїй творчій діяльності);
- операційно-діяльнісний (творчі вміння, можливість креативно навчати учнів).

Говорячи про майбутніх учителів музичного мистецтва, потрібно звернути увагу на сутність і специфіку музичних знань, тому, до діяльнісного компоненту креативності ми відносим:

- музичну пам'ять;
- здібність узагальнювати, підсумовувати музичний матеріал;
- здібність сприймати музичний матеріал;
- здібність до музичного мислення;
- оригінальні рішення творчих завдань;
- почуття музичних образів;
- музична інтуїція.

Показниками компонентів креативності студентів майбутніх учителів музичного мистецтва виступають: музично-творчий компонент, когнітивний компонент, мотиваційний, креативно-діяльнісний.

- музично-творчий компонент: бажання музично-творчої дії, винахідливість, швидкість мислення;
- когнітивний компонент: знання з основного музичного інструменту, аранжування, сольфеджіо, теорії музики та ін.;
- мотиваційний компонент: інтерес, потреба оволодіти необхідними знаннями, професійна мотивація;
- креативно-діяльнісний компонент: оригінальність мислення;

Конкретно розглянемо показники кожного компонента:

1. Бажання музично-творчої дії – це ознака креативності, яка характеризується створенням нового творчого результату, який має відрізнятись від інших, це особисте написання музичного твору, чи написання до пісні музичного супроводу.

2. Винахідливість – створення незвичного, оригінальне виконання творчих завдань чи музичного твору, розв'язання різних музичних задач

під час слухання музики за допомогою уяви, відчуття, інтуїції.

3. Швидкість мислення – вміння швидко переходити від одного завдання до іншого, вміння знаходити нові, незвичайні рішення.

Показниками когнітивного компонента є знання з спеціальних музичних дисциплін: основного музичного інструменту, аранжування, сольфеджіо та ін.

Серед показників мотиваційного компонента визначаються:

1. Інтерес до творчих завдань, до обраної майбутньої професії (цікаве те, що вмієш, про що найбільше знаєш).

2. Професійна мотивація – бажання постійно самовдосконалюватись, розвивати професійні якості.

Показниками креативно-діяльнісного компонента є:

1. Оригінальність мислення – це використання набутих умінь, знань, навичок для втілення ідеї в реальність в результаті чого проявляється творча індивідуальність.

2. Самостійність у використанні набутих знань в процесі вирішення творчих завдань (проявляється у вирішенні творчого завдання, самостійному використанні музичних знань у процесі підбору акомпанементу, імпровізації, тощо).

Показниками креативного музикування є: музикування з імпровізацією – передбачає вираження музики, яка «звучить в душі», любим зручним способом. Рівень музикування залежить від знань, умінь та навичок.

Показниками знань є:

1. Педагогічні (основа розвитку креативності).

2. Естетичні (інформація з різних джерел).

3. Методичні (виконавські навички, технічні прийоми тощо).

Висновки. Враховуючи той факт, що креативний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах є складним процесом, а креативність особистості є багатоаспектним феноменом, який підлягає вивченню, ми робимо висновок, що майбутнім учителям музичного мистецтва потрібно формувати компоненти та критерії для їх креативного розвитку.

Грамотне формування компонентів та критеріїв креативності у майбутніх фахівців приводить до розвитку їх креативності. За таких умов підвищується творчість студентів, зацікавленість музичною діяльністю, та розвивається їх світогляд.

Література:

1. Добровольська Н. Формування креативності майбутніх менеджерів невиробничої сфери засобами ділових ігор. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, Вінниця. – 2015. – с.6.
2. Орлова Н. Підготовка майбутнього вчителя-вихователя у ВНЗ як визначальний етап його професійного становлення / Н.Орлова // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 7. – Вінниця, 2002. – с.13.
3. irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe

4. 176.105.99.186:8081/.../Мищенко%20Н.%20І.(133).pdf